

Stortinget
Næringskomiteen
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref
MH/fg

Vår ref
14/1722-

Dato
5.11.2014

Dokument 8:5 S (2014 - 2015) Representantforslag om handlingsplan mot antibiotikaresistente bakterier i mat og dyr

Jeg viser til brev av 22.10.2014 fra Stortingets næringskomité hvor det bes om en vurdering fra Landbruks- og matdepartementet av ovennevnte forslag.

I representantforslaget foreslås følgende:

1. Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2015 fremme en handlingsplan mot utbredelse av antibiotikaresistente bakterier i mat og dyr på bakgrunn av tiltak fremmet i rapport fra tverrsektoriell ekspertgruppe mot antibiotikaresistens.
2. Stortinget ber regjeringen stanse forslaget om dobling av konsesjonsgrensene for fjørfe.
3. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en konsekvensutredning om spredning av antibiotikaresistens ved grenseoverskridende virksomhet når det gjelder mat og dyr, eksempelvis handel med matvarer, rekruttering av veterinærer og annen arbeidskraft i matproduksjonen og næringsmiddelindustrien.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utdanning av flere veterinærer og fagfolk innen matproduksjon og næringsmiddelindustri, slik at arbeidet mot spredning av antibiotikaresistente bakterier kan skje med dyktige fagfolk i alle ledd i næringsliv og forvaltning.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en økonomisk opptrappingsplan for innsatsen innenfor forsknings- og utredningsarbeid for å stoppe spredningen av antibiotikaresistente bakterier.

Min vurdering av de enkelte punktene:

Handlingsplan mot utbredelse av antibiotikaresistente bakterier i mat og dyr

Jeg deler forslagsstillernes bekymring for den globale utviklingen når det gjelder antibiotikaresistens. Selv om norsk husdyrhold og matproduksjon i internasjonal sammenheng

er i en svært god situasjon, har jeg valgt å møte utfordringene på mine ansvarsområder vesentlig mer offensivt enn mine forgjengere.

Jeg har lagt vekt på å handle heller enn å utarbeide handlingsplaner og er allerede i gang med tiltak innenfor flere av de åtte innsatsområdene som ekspertgruppen foreslo i høst.

Jeg har i budsjettproposisjonen for 2015 varslet styrking både av overvåking og forskning knyttet til antibiotikaresistens. Dette bør bidra til økt kunnskap om reservoarer og bedre kunnskap om konsekvenser av ulike typer antibiotikaresistens hos dyr (spesielt relevant for ekspertgruppens tiltaksområder 1 og 3). Norge deltar også i forskningsprogrammet om antibiotikaresistens i regi av Ministerrådet i EU (JPI-AMR) (tiltaksområde 5).

Videre har jeg gitt min tilslutning til en svært ambisiøs strategi fra Mattilsynet for å forsøke å hindre at den antibiotikaresistente bakterien LA-MRSA får fotfeste i norsk svinehold. I budsjettproposisjonen for 2015 er det foreslått en ny kompensasjonsordning for å redusere den økonomiske belastningen for eiere av svinebesetninger som får påvist denne bakterien. Dette vil også bidra positivt til smittevern i bred forstand (tiltaksområdene 2 og 3).

Mange utfordringer knyttet til antibiotikaresistens i dyr og mat må møtes gjennom et internasjonalt samarbeid. Jeg har tatt opp flere utfordringer på dette området med EUs kommissær for mattrygghet og helse, herunder forekomsten av antibiotikaresistente bakterier i den internasjonale fjørfeavlen og praksis for veterinærers utlevering av antibiotika i noen EU-land. Den siste problemstillingen vil jeg følge opp videre overfor EU som for tiden arbeider med en revisjon av regelverket for utlevering og bruk av legemidler til dyr. Jeg vil også i styringsdialogen med Mattilsynet blant annet ha oppmerksomhet på forbedringer i vårt eget register for bruk av legemidler til dyr (tiltaksområdene 6 og 8).

Ekspertgruppen peker på at det i fremtiden er nødvendig med en mer helhetlig strategi som gir en bedre oversikt over antibiotikaresistens i alle de omtalte økologiske nisjer (menneske, landdyr, fisk og mat, samt ytre miljø, jord og vann). Tiltak mot antibiotikaresistens må sees i "En-helse"-perspektivet og krever innsats på tvers av fagområder og departementer. Berørte departementer fortsetter derfor samarbeidet for å se hvordan utfordringene knyttet til antibiotikaresistens, herunder den tverrfaglige ekspertgruppens anbefalinger, best kan følges opp.

Forslaget om dobling av konsesjonsgrensene for fjørfe

Landbruks- og matdepartementet sendte den 22.9.2014 på høring et forslag til endringer i forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen. Dette regelverket regulerer den maksimale størrelsen på hver produksjonseenhet innenfor de kraftfôrbaserte produksjoner. Produksjon ut over de fastsatte grenser krever konsesjon fra departementet.

Regjeringen vil styrke landbruket og legge til rette for større og mer effektive enheter i kylling- og kalkunproduksjon. Det er opp til den enkelte bonde å bestemme sin egen tilpasning innenfor konsesjonsgrensen, men forslaget gir grunnlag for bedre utnyttelse av

eksisterende bygningsmasse og teknologi, lavere kapitalkostnader, og mer effektiv produksjon.

I vurderingen av hvor grensene for konsesjonsfri produksjon skal ligge, har departementet sett hen til hva som kan gi grunnlag for en fulltids sysselsetting på brukene. Jeg mener at fulltidssysselsatte bønder som er mer til stede hos dyrene, også bidrar til god dyrevelferd og redusert smittepress. At det økonomiske resultatet av produksjonen er avgjørende for familiens disponible inntekt, trekker i samme retning.

Forslagsstillerne viser til rapporten fra den tverrsektorielle ekspertgruppa som har vurdert antibiotikaresistens og sier selv i sitt dokument:

Fjorføneringen satte i 2013 i gang en handlingsplan mot ESBL-bærende E. coli. Resultatene i fjorføneringen må følges tett, og om man ikke registrerer en markant nedgang av antibiotikaresistente bakterier, må sterkere tiltak iverksettes. Det antas at import av avlsmateriale er årsaken til forekomst av resistente bakterier i kylling. Det må gjennomføres tiltak for å redusere risikoen ved denne importen. Dersom avlsmaterialet over tid fortsetter å bidra med resistente bakterier inn i norsk fjorfeproduksjon, må det vurderes å etablere et eget nasjonalt avlsprogram for fjørfe.”

Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er et problem knyttet til import av avlsmateriale. Heldigvis synes den oppfølgingen næringen har overfor produsenten av avlsmateriale nå å gi gode resultater. Jeg har også tatt opp disse utfordringene med EUs kommissær for helse og mattrygghet. Så langt i år har jeg fått opplyst at det ikke er funnet resistente bakterier i det importerte avlsmaterialet.

Forslagsstillerne viser også til et avsnitt i ekspertgruppens rapport som sier:

«Eventuelle strukturendringer i landbruket må konsekvensutredes på forhånd for å sikre en fortsatt god helsestatus hos dyrene og det med vedvarende lavt forbruk av antibakterielle midler.»

Utvalget konkluderer ikke med at større husdyrbesetninger øker faren for smittespredning og antibiotikaresistens. Gruppen gir heller ingen definisjon av hva som legges i begrepene ”små og store besetninger”, og anbefalingen bygger utelukkende på antakelser om at det ved store besetninger blir større grad av kontaktflater og smittepress mellom besetninger som følge av høyere livdyromsetning. Dette gjelder imidlertid ikke innenfor konsesjonsregulert produksjon av kylling og kalkun der det i produksjonsfasen normalt ikke skjer utveksling av dyr mellom besetninger.

Videre hevdes det også udokumentert at det i større besetninger kan bli mindre grad av individuell sykdomsbehandling til fordel for å behandle større grupper av dyr. Heller ikke dette er relevant ved en utvidelse av konsesjonsreguleringen av kylling og kalkunproduksjonen i Norge.

I Norge har forbruket av antibiotika i husdyrholdet gått ned i en periode der strukturen har endret seg mot større enheter. Fra 1995 til 2013 ble forbruket av antibiotika som nesten utelukkende brukes til produksjonsdyr i landbruket, redusert med 38 %.

Jeg vil også peke på at konsesjonsgrensen for kylling ble økt fra 120 000 dyr til 140 000 dyr i 2013 under en statsråd fra samme parti som forslagsstillerne, uten at denne problemstillingen i det hele tatt ble omtalt i høringsdokumentene.

Konsekvensvurdering om spredning av antibiotikaresistens ved grenseoverskridende virksomhet

Etter EØS-avtalen er det fri bevegelse av arbeidstakere fra EU og EØS. Utenlandske arbeidstakere er etter hvert blitt vanlig i de fleste sektorer. Innen landbruk og matvareproduksjon kan dette i enkelte tilfeller innebære en smitterisiko.

Næringen er svært opptatt av å forhindre smitte til besetninger. De har derfor gitt tydelige anbefalinger for å forhindre smitte fra eierne, ansatte og andre som har tilgang til dyrehold. Dette gjelder anbefalinger knyttet til det daglige arbeidet og også hvordan man skal forholde seg etter hjemkomst fra utlandet.

KOORIMP, husdyrnæringens koordineringsenhet for smittebeskyttelse ved import, har utarbeidet opplæringsmateriell for utenlandske ansatte i norsk husdyrproduksjon. På hjemmesiden til Animalia er det lagt ut god informasjon og Norsvin har link til denne på sine hjemmesider.

Næringens organisasjoner arbeider seriøst for å informere og spre kunnskap om viktigheten av forebyggende arbeid for å hindre smitte og antibiotikaresistens. Etter det vi kjenner til er også de fleste produsentene svært opptatt av dette og følger anbefalingene.

Plan for utdanning av flere veterinærer og fagfolk innen matproduksjon

Kompetanse kreves i alle ledd, innen næring, industri, forvaltning, utdanning og forskning. Søkningen til veterinærstudier er svært god. Ved NMBU tas det årlig opp ca 70 veterinærstudenter. I tillegg er det nesten like mange norske veterinærstudenter i utlandet. Mattilsynet har opplyst at de autoriserte 92 norske og 54 utenlandske veterinærer i 2013. Fram til 27. oktober 2014 har de i år autorisert 69 norske og 48 utenlandske veterinærer. De utenlandske veterinærene kommer nesten bare fra andre EØS-land. Tilgangen på veterinærer vurderes generelt som tilfredsstillende.

Rekruttering av kvalifisert arbeidskraft til næringsmiddelindustrien er noe krevende, og søkningen til restaurant- og matfag som skal utdanne fagarbeidere til matindustrien er lav.

Jeg har tillit til kompetansen både hos norske veterinærer og i norsk næringsmiddelindustri. Denne kompetansen, kombinert med gode rutiner og hygienetiltak, er antakelig en viktig årsak til den gode situasjonen vi har med hensyn til antibiotikaresistens i matproduksjonen.

Opptrappingsplan for forsknings- og utredningsarbeid

Forskning er viktig i arbeidet med å utvikle landbruket til å bli mer effektivt og lønnsomt, og til å levere trygg kvalitetsmat. Som det fremgår av Prp. 1 S (2014 – 2015) fra Landbruks- og matdepartementet er det foreslått å gi høy prioritet til forskning rettet mot mattrygghet. Forskningen på antibiotikaresistens er foreslått styrket i 2015.

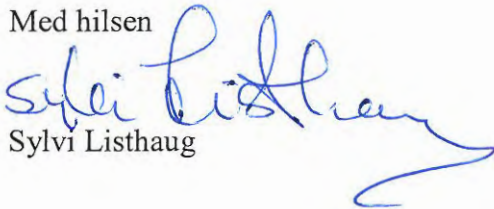
Det er i 2014 iverksatt to større forskningsprosjekter i regi av Veterinærinstituttet og Folkehelseinstituttet, for å øke kunnskapen om ESBL (resistente E.coli-bakterier) hos kylling og betydning av smitte til mennesker. I tillegg har Mattilsynet i høst bestilt tre risikovurderinger på antibiotikaresistens fra Vitenskapskomiteen for mattrygghet. Det gjelder vurderinger knyttet til resistente bakterier i matkjeden, resistens hos kjæledyr og resistens i dyrefôr. Det er forventet at risikovurderingene vil bli overlevert til Mattilsynet i løpet av 2015.

Norge deltar også i forskningsprogrammet om antibiotikaresistens i regi av Ministerrådet i EU, *Joint Programme Initiative on Antimicrobial Resistance*, og bidrar i 2014 med ca. 5 mill. kroner til dette forskningssamarbeidet.

Som det fremgår ovenfor, pågår det betydelig forsknings- og utredningsarbeid knyttet til antibiotikaresistens hos dyr og i mat. Det er lagt opp til å styrke forskningsinnsatsen ytterligere i 2015. Dette viktige saksområdet følges også opp på flere andre måter, her under fra næringen selv.

Jeg ser derfor ikke behov for å utarbeide en særskilt plan for opptrapping av innsatsen på området. Jeg mener det viktigste er å bruke ressursene på å handle og ikke bruke ressurser på å lage en handlingsplan.

Med hilsen

Sylvi Listhaug